

Labklājības ministrijas Dzimumu līdztiesības komitejas 22.sēde
Skolas iela 28, apspriežu zāle

PROTOKOLS

Rīgā,

2018.gada 25.aprīlī plkst. 14:00

Sēdi vada:

Ingus Alliks, Labklājības ministrijas (LM) valsts sekretārs.

Sēdē piedalās:

Agnese Gaile, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte;

Sarma Gintere, Ārlietu ministrijas Starptautisko organizāciju un humanitāro jautājumu departamenta vecākā referente;

Inete Ielīte, biedrības "Latvijas Bērnu forums" valdes priekšsēdētāja;

Elita Kresse, biedrības "Latvijas Pašvaldību savienība" padomniece ārējo sakaru jautājumos;

Daina Mežecka, Ziemeļvalstu ministru padomes biroja Latvijā padomniece sociālajos jautājumos;

Natālija Pilipa, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte;

Sandris Rāgs, Tieslietu ministrijas Cilvēktiesību departamenta Vispārējo cilvēktiesību nodaļas jurists;

Agate Rublovska, biedrības "Centrs "Marta"" politikas koordinatore (aizstāj I.Lāci);

Ilze Slokenberga, Zemkopības ministrijas Starptautisko lietu un stratēģijas analīzes departamenta Stratēģijas analīzes nodaļas vadītāja vietniece;

Jānis Ušpelis, Ekonomikas ministrijas Analītikas dienesta ekonomists;

Ilze Vamža, Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vecākā eksperte (aizstāj I.Birznieci);

Ilze Vārpiņa, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Reģionālās politikas departamenta Reģionālās attīstības plānošanas nodaļas vecākā eksperte (aizstāj J.Butnicku);

Agnese Zarīte, Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās biroja juriskonsulte (aizstāj N.Freimani).

Uzaicinātie dalībnieki:

Mira Banerjee, Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta (EIGE) zināšanu pārvaldības un komunikācijas nodaļas vadītāja;

Klinta Ločmele, Kultūras ministrijas (KM) Mediju politikas nodaļas eksperte;

Maurizio Mosca, EIGE eksperts sadarbības jautājumos;

Anete Ilves, Tesībsarga biroja Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas juridiskā padomniece;

Kristīne Pakārkle, Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas juridiskā padomniece;

Sanita Vasileva, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta direktora vietniece.

Citi dalībnieki:

Ieva Bērziņa, biedrības "Latviešu identitātes atbalsta biedrība" valdes priekšsēdētāja, biedrības "Vecāku alianse" pārstāve;

Elīna Boguša, biedrības "Vecāku alianse" pārstāve;

Maksims Ivanovs, LM Sociālo pakalpojumu departamenta direktors;

Laima Anete Milta, Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta praktikante;

Zane Zvirgzdiņa, biedrības "Centrs MARTA" juriste.

Sēdē nepiedalās:

Laila Balga, biedrības "Sieviešu tiesību institūts" valdes priekšsēdētāja;

Iļona Dreģe, Aizsardzības ministrijas Juridiskā departamenta padomniece aizsardzības nozares jautājumos;

Edīte Kalniņa, biedrības "Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls" pārstāve;

Inga Birzniece, Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vadītāja;

Jevgēnija Butnicka, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības lietu ministrijas Reģionālās politikas departamenta direktore, Reģionālās attīstības plānošanas nodaļas vadītāja;

Maiga Dzērvīte, biedrības "Jauno pensionāru biedrība" pārstāve;

Daira Jātņiece, biedrības "Latvijas Lauku sieviešu apvienība" pārstāve;

Iļuta Lāce, biedrības "Centrs "Marta"" vadītāja;

Pēteris Leiškalns, biedrības "Latvijas Darba devēju konfederācija" sociālās drošības eksperts;

Irēna Liepiņa, biedrības "Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība" valdes priekšsēdētāja vietniece;

Inta Poudžiunas, nodibinājuma "Talsu novada krīžu centrs" pārstāve.

Anta Rutka-Kriškalne, Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās biroja nodaļas vadītāja.

Sēdi protokolē:

Natālija Pīlpa, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte.

Darba kārtība:

1. Latvijas rādītāji Eiropas dzimumu līdztiesības indeksā.
2. Latvijas iedzīvotāju medijpratības pētījumu rezultāti: dzimuma aspekta analīze.
3. LM aktivitātes dzimuma aspekta integrēšanai budžeta procesos veicināšanai.
4. Citi jautājumi.

1. Latvijas rādītāji Eiropas dzimumu līdztiesības indeksā¹ (ziņo A.Gaile, LM)

M.Banerjee iepazīstina ar EIGEs darbības mērķiem. Organizācija dibināta 2010.gadā, un ir vienīgā Eiropas Savienības (turpmāk – ES) institūcija, kas strādā tikai ar dzimumu līdztiesības jautājumiem. EIGEs pieci galvenie darbības virzieni ir 1) dzimumu līdztiesības indekss; 2) dzimumu līdztiesības statistikas datu bāze; 3) Pekinas rīcības platforma; 4) ar

---

¹ M.Banerjee un M.Moscas prezentācija pieejama LM mājaslapā: <http://www.lm.gov.lv/text/1651>

dzimumu saistīta vardarbība; 5) metodoloģiskais atbalsts un pētniecība.

M.Mosca iepazīstina ar Dzimumu līdztiesības indeksa (turpmāk – Indekss) saturu un Latvijas rādītājiem. Indeksā ir septiņi domēni: darbs, ienākumi, izglītība, laiks, vara, veselība un vardarbība. Latvijā ir pozitīvi rādītāji visos domēnos, vienlaikus vēl arvien ir vērojami nopietni izaicinājumi. Latvijas kopējais rādītājs ir 57.9 punkti no maksimāli iespējamajiem 100.0 punktiem (informācijai – vidējais rādītājs ES ir 66.2 punkti). Atbilstoši Indeksam lielākais izaicinājums Latvijā ir sievietes un vīriešu skaitliska nevienlīdzība izglītībā gan mācībspēka, gan izglītojamo ziņā – zēni un meitenes, vīrieši un sievietes izteikti koncentrējas nozarēs, kas tradicionāli tiek uzskatītas par attiecīgajam dzimumam piemērotākām. Pozitīva nianse attiecināma uz laika domēnu – ja ES dalībvalstīs tieši šim domēnam ir viszemākie rādītāji, Latvijā tie ir salīdzinoši augsti. Latvijas sievietes un vīrieši spēj veiksmīgi dalīt mājas un ģimenes pienākumus, kā arī velta relatīvi līdzvērtīgu laiku ārpusdarba aktivitātēm. Vienlaikus vīrieši sociālajām aktivitātēm, piemēram, sportam, pasākumu apmeklēšanai u.tml. velta vairāk laika. Latvijas sievietes, jo īpaši vientuļās mātes, sievietes ar zemu izglītību un sievietes no lauku reģioniem ir ievērojami vairāk pakļautas nabadzības riskam nekā vīrieši. Lai arī šāda problemātika vērojama visā ES, Latvijā ir viens no zemākajiem rādītājiem salīdzinājumā ar citām ES dalībvalstīm. Tāpat pozitīvas iezīmes vērojamas nodarbinātības jomā: Latvijā ir augsts sievietes nodarbinātības līmenis, kas pat pārsniedz ilgtspējīgas attīstības mērķos noteikto rādītāju. Neskatoties uz to, vērtējot citus ar nodarbinātību saistītus rādītājus, piemēram, atalgojumu, darba stundas un piekļuvi resursiem, Latvijā vēl arvien ir virkne nopietnu izaicinājumu. Netieši nevienlīdzīgā darba samaksa ietekmē arī vecuma pensijas atšķirības – sievietēm izmaksātās vecuma pensijas ir pat par 18% zemākas nekā vīriešiem izmaksātās. Veselības domēna rādītāji Latvijā ir vieni no zemākajiem – visspilgtāk tas izpaužas attiecībā uz jaundzimošo sievietes un vīriešu paredzamo dzīves ilgumu. Pašlaik atšķirība mērojam pat desmit gados. Arī vardarbības rādītāji Latvijā ir salīdzinoši augsti. EIGE ir veikusi aprēķinus par valsts budžeta izdevumiem, kas ikgadēji tiek izlietoti vardarbības seku mazināšanai: Latvijā tie ir 915 mlj. EUR.

A.Ilves jautā, vai tieši, ka atbilstoši Indeksam veselības rādītāji sievietēm un vīriešiem Latvijā vērtējami pozitīvi.

M.Mosca skaidro, ka Indekss vairāk vērtē piekļuvi veselības aprūpei, nevis tās kvalitāti. Atbilstoši pieejamajiem datiem piekļuve veselības aprūpei vērtējama pozitīva.

M.Banerjee papildina, norādot, ka Indekss vērtē katru valsti atsevišķi, analizējot datus tieši no dzimumu perspektīvas. Piemēram, ja piekļuve veselības aprūpei kopumā ir zema, un tā ir vienlīdz zema sievietēm un vīriešiem, Indekss veselības domēnu vērtēs augstu.

M.Mosca informē par avotiem: EUROSTAT, EU SILC u.c. aptaujas, uzsverot, ka tie ir kvantitatīvi dati, līdz ar to Indekss balstās tikai uz statistiku, nevērtējot padziļināti iedzīvotāju attieksmi pret veselības aprūpi un tās pieejamību.

A.Ilves jautā, vai tiek ņemts vērā arī dzemdībās mirušo sievietes skaits. Ņemot vērā to, ka Latvijā ir visaugstākais rādītājs, šim būtu jābūt būtiskam faktoram kopainas novērtēšanā.

M.Mosca norāda, ka šāda informācija Indeksā netiek analizēta.

Z.Zvirgzdiņa norāda, ka pēc EIGE mājaslapā redzamās informācijas secināms, ka vardarbības domēna aprēķins balstās uz ES Pamattiesību aģentūras 2014.gadā publicētā ES mēroga apsekojuma "Vardarbība pret sievietēm"² (turpmāk – Apsekojums) rezultātiem. Apsekojumā norādīts, ka valstīs ar augstāku Indeksu (piemēram, Skandināvijas valstīs) no vardarbības cietušo sievietes skaits ir augstāks, savukārt valstīs ar zemāku Indeksu (piemēram, Polijā) no vardarbības cietušo sievietes skaits ir zemāks. Jautā, vai tas nozīmē,

---

² Eiropas Pamattiesību aģentūra (2014): *Vardarbība pret sievietēm – ES mēroga apsekojums*. Pieejams: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>

ka valstīs ar augstāku dzimumu līdztiesības līmeni vardarbība pret sievietēm ir izplatītāka. **M.Banerjee** atbild noraidoši. Skaidro, ka valstīs, kurās ir augstāks dzimumu līdztiesības līmenis un līdz ar to arī zemāka vardarbības tolerance, par vardarbības gadījumiem ziņo biežāk. Šī korelācija ir arī viens no aprēķinu pamatprincipiem. Indekss ņem vērā vardarbības izplatību, vardarbības smaguma pakāpi un atbalstu vardarbības gadījumu risināšanā. Turpinājumā iepazīstina ar tiešsaistes resursu datu bāzi, kas pieejama bez maksas ikvienam interesentam. Datu bāzē pieejami informatīvi un metodoloģiski resursi par dažādām tēmām, piemēram, lauksaimniecība, reģionālā politika, sports, veselība u.c. Katrā no tēmām tiek piedāvāti arī labās prakses piemēri no ES dalībvalstīm. Tāpat pieejamas dažādas rokasgrāmatas un vadlīnijas. **M.Banerjee** informē, ka EIGE sniedz arī tehnisku atbalstu ES dalībvalstu ekspertiem veiksmīgākai metodoloģijas apguvei un praktiskai pielietošanai. Tehniskais atbalsts pieejams bez maksas ikvienam interesentam.

Nolemj:

pieņemt informāciju zināšanai.

2. Latvijas iedzīvotāju medijpratības pētījumu rezultāti: dzimuma aspekta analīze³ (ziņo K.Ločmele, KM)

K.Ločmele iepazīstina ar Kultūras ministrijas 2017.gadā veiktā pētījuma rezultātiem. Vispārējais secinājums: jo augstāks indivīda izglītības stāvoklis, jo augstāks medijpratības rezultāts. Pētījuma rezultāti rāda, ka sievietes medijos atspoguļotajai informācijai uzticas par 11% vairāk nekā vīrieši. Tāpat sievietes ievērojami vairāk uzticas informācijai, kas tiek publicēta sociālajos medijos.

S.Rāgs jautā, kāds ir pētījuma dalībnieku sadalījums pēc dzimuma.

K.Ločmele skaidro, ka pētījums ir reprezentatīva aptauja, līdz ar to respondentu sadalījums ir atbilstošs reālajam sabiedrības sastāvam.

I.Alliks jautā, vai ir pieejami dati par sociālo tīklu lietotājiem pēc dzimuma.

K.Ločmele apšaubā, ka šādi dati ir pieejami, un, ja arī tādi tiktu apkopoti, tie diez vai atspoguļotu patieso situāciju. Attiecībā uz spēju atšķirt uzticamu un manipulatīvu informāciju medijos interesants ir fakts, ka 27% sieviešu un tikpat liels skaits vīriešu informācijas patiesumu nevērtē vispār. Tikai puse Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka pastāv atšķirības, kā vienu un to pašu notikumu atspoguļo dažādi mediji; šajā rādītājā atšķirība starp sieviešu un vīriešu attieksmi ir aptuveni līdzīga. Interesanti, ka Latvijas iedzīvotāji vairāk seko vietējos medijos paustajām ziņām, vienlaikus vīrieši par 8% vairāk nekā sievietes izvēlas ārvalstu medijos, jo īpaši medijos, kas informāciju atspoguļo krievu valodā. Vēlmi pilnveidot savas zināšanas medijpratības jomā biežāk izteikušas sievietes.

Atsevišķi tika veikts arī jauniešu medijpratības vērtējums. Pētījuma rezultāti rāda, ka meitenes par 12% biežāk nekā zēni lieto sociālos tīklus. Meitenes visvairāk lieto lietotnes *Instagram*, *Snapchat* un *Musically*, savukārt zēni – *YouTube* un *Skype*. Pētījums analizēja arī zēnu un meiteņu pieredzi saziņā lietotnē *WhatsApp*, identificējot vairākus riskus.

Z.Zvirgzdiņa jautā, vai tika skaidrots, kāda ir jauniešu rīcība pornogrāfiska rakstura materiālu saņemšanas vai pieprasījuma gadījumos.

K.Ločmele skaidro, ka šis jautājums pētījuma ietvaros netika pētīts. Vienlaikus norāda, ka aptuveni 20% no aptaujātajiem jauniešiem norādījuši, ka vēlētos, lai vecāki vairāk iesaistītos un pievērstu lielāku uzmanību jauniešu drošībai sociālajos tīklos. Zīmīgi, ka uz pieredzi ar viltus profiliem un dažādiem piedāvājumiem norādījušas tikai meitenes. Kopējie rezultāti liecina, ka daļai bērnu un pusaudžu – gan zēniem, gan meitenēm – ir vājas prasmes kritiski izvērtēt sociālajos tīklos un medijos pieejamo

³ K.Ločmeles prezentācija pieejama LM mājaslapā: <http://www.lm.gov.lv/text/1651>

informāciju, tai skaitā izvērtēt, kādu informāciju publicēt pašiem. Uzskata, ka medijpratībai būtu jāklūst par horizontālu prioritāti, kas tiek integrēta jaunajā izglītības saturā, nodrošinot, ka jau no mazotnes bērni tiek izglītoti medijpratībā. KM, balstoties uz pētījuma rezultātiem, ir izstrādājusi konkrētus priekšlikumus mācību satura pilnveidošanai⁴. Kopumā Latvijas iedzīvotāju medijpratības līmenis uzskatāms par kritiski zemu.

D.Mežecka piebilst, ka pētījuma par jauniešu medijpratību rezultāti netieši varētu norādīt arī uz pieaugušo iedzīvotāju medijpratības līmeni un paradumiem.

S.Gintere jautā, vai jauniešu medijpratības pētījumā tika skaidrots, vai jauniešu mājas datoros ir uzstādīts satura filtrs.

K.Ločmele skaidro, ka šādi jautājumi respondentiem netika uzdoti. Vienlaikus redzams, ka jo jaunāks bērns, jo biežāk izteikta vēlme, lai vecāki sociālo tīklu lietošanas paradumiem sekotu vairāk.

I.Ielīte jautā par jauno izglītības saturu un iespēju Komitejai iesaistīties tā Rosina izskatīt uz kompetencēm balstītās izglītības saturu nākamās Komitejas sēdē.

I.Alliks aicina vērsties Izglītības un zinātnes ministrijā, ņemot vērā, ka izglītības satura izstrādāšanu atbildīga ir Izglītības un zinātnes ministrija, turklāt process jau ir uzsākts.

Nolemj:

pieņemt informāciju zināšanai.

3. LM aktivitātes dzimuma aspekta integrēšanai budžeta procesos veicināšanai

(ziņo A.Gaile, LM)

A.Gaile īsumā iepazīstina ar dzimuma aspekta integrēšanas budžeta procesos ideju un nozīmi budžeta plānošanā, īstenošanā un novērtēšanā. Informē par Sabiedrības integrācijas fonda projekta “Dažādības veicināšana” ietvaros veikto izmēģinājumu projektu “Dzimuma aspekta ietekmes analīze valsts un pašvaldību budžeta procesos”⁵ un tā rezultātiem. Galvenais secinājums – būtiski trūkst datu, kas apgrūtina vispusīgas analīzes veikšanu. Informē, ka 2018.gada 10.aprīlī Ministru kabinetā tika apstiprināta instrukcija Nr.2 "Instrukcija par valsts budžeta analīzi", kas paredz veidlapā par rezultātu un to rezultātīvo rādītāju izpildes analīzi norādīt arī rezultātīvo rādītāju izpildi dalījumā pēc dzimuma, ja attiecīgo rezultātīvo rādītāju var mērīt personu skaitā, un ja ministriju iekšējā uzskaitē šādi dati ir pieejami.

Nolemj:

pieņemt informāciju zināšanai.

4. Citi jautājumi

I.Alliks aicina nākamo komitejas sēdi organizēt jūnijā. Klātesošie neiebilst. Par konkrētu sēdes datumu un darba kārtību komitejas locekļi tiks informēti elektroniski.

A.Zarīte informē, ka ir sagatavots ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas (turpmāk – ANO) par jebkuras sievietes diskriminācijas izskaušanu ieviešanu Latvijā. Drīzumā ziņojums tiks iesniegts Ministru kabinetā. Aicina nevalstiskās organizācijas sniegt savu viedokli un komentārus Ārlietu ministrijai. Tāpat organizācijām

⁴ Priekšlikumi pieejami LM mājaslapā: <http://www.lm.gov.lv/text/1651>

⁵ Informācija par projektu un pētījumu pieejama Sabiedrības integrācijas fonda mājaslapā: http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=9975%3AAESF-Dazadibas-veicinasana&catid=2%3Afonds&Itemid=256&lang=lv

ir iespējams iesniegt ēnu ziņojumus.

Z.Zvirgzdiņa jautā, vai ziņojumu būs iespējams papildināt, kā arī jautā, vai institūcijas tiks atsevišķi uzrunātas vai arī jāpiesakās pašām.

A.Zarīte skaidro, ka tā kā tas ir valdības gatavots ziņojums, papildināt vai labot ziņojumu nebūs iespējams, taču ir iespēja izteikt viedokli, kas tiks ņemts vērā, prezentējot ziņojumu ANO komitejā. Nevalstiskās organizācijas tiks uzrunātas atsevišķi, informē, ka viedokli lūgs visām nevalstiskajām organizācijām, kas tiek pārstāvētas Komitejā.

Sēdi noslēdz plkst. 15:45.

Komitejas priekšsēdētājs

I.Alliks

Protokolēja

N.Pīlpa